

QUYỀN KHÁNG NGHỊ CỦA VIỆN CÔNG TỔ THEO QUY ĐỊNH CỦA BỘ LUẬT TỔ TỤNG HÌNH SỰ CỘNG HÒA PHÁP

TRẦN MẠNH TOÀN*

Với tư cách là một trong những cơ quan bảo vệ công lý, theo quy định tại Điều 32 Bộ luật Tố tụng hình sự Cộng hòa Pháp, Viện Công tố có đại diện ở mỗi Tòa hình sự; được tham dự các cuộc tranh luận của Hội đồng xét xử; tất cả các quyết định của Tòa được tuyên với sự có mặt của Viện Công tố nhằm bảo đảm việc thi hành các quyết định của Tòa án. Quyền kháng nghị là một trong những công cụ hữu hiệu được Viện Công tố sử dụng để phát huy vai trò trong tố tụng hình sự. Bài viết phân tích tổng thể quyền kháng nghị của Viện Công tố Pháp nhằm chỉ ra những điểm đặc thù và đưa ra một số gợi ý về kinh nghiệm lập pháp hợp lý mà Việt Nam có thể học hỏi.

Từ khóa: Quyền kháng nghị, Viện Công tố Cộng hòa Pháp.

Ngày nhận bài: 15/12/2021; Biên tập xong: 22/12/2021; Duyệt đăng: 28/12/2021

As one of the agencies to protect justice, according to Article 32 of the Criminal Procedure Code of the French Republic, the Public Prosecutor's Office has representatives in each Criminal Court; to attend the debates of the Trial Panel; all decisions of the Court are made in the presence of the Prosecutor to ensure the enforcement of the decisions of the Court. The right to lodge protest is one of the effective tools used by the Prosecutor's Office to promote its role in criminal proceedings. The article analyzes the overall right to lodge protest of the Public Prosecutor's Office of the French in order to point out specific points and give some suggestions on reasonable legislative experience that Vietnam can learn from.

Keywords: The right to lodge protest, the Public Prosecutor's Office of the French Republic.

Vào thế kỷ thứ XIV, Viện Công tố chính thức được thành lập ở Pháp, với chức năng ban đầu là đại diện cho quyền lực, ý chí của nhà vua, do đó, ban đầu, các Công tố viên Pháp chỉ giới hạn việc thực hiện nhiệm vụ đại diện cho các bên trong quan hệ tố tụng dân sự. Đối với các vụ án hình sự giữa các cá nhân, không liên quan trực tiếp đến quyền lợi của nhà vua, các Công tố viên không được phép tham gia, chỉ trong trường hợp, vụ án hình sự đó được nhà vua quan tâm, các Công tố viên sẽ trực tiếp điều tra vụ án ngay từ đầu. Ngoài ra, Viện Công tố Pháp còn có thêm một chức năng khác, là cơ quan thực thi nhiệm vụ giám sát sự vận hành của các cơ quan trong tổ chức bộ máy nhà nước. Đó cũng chính là cơ sở, nguồn gốc của chức năng kiểm sát việc

tuân theo pháp luật của các cơ quan, tổ chức, cá nhân, và là cơ sở cho việc xác lập thẩm quyền kháng nghị của Viện Công tố sau này. Ngày nay, vai trò của Viện Công tố với thẩm quyền kháng nghị đặc thù, không chỉ giới hạn ở những nhiệm vụ, quyền hạn và chức năng như thuở ban đầu. Trong tố tụng hình sự, thẩm quyền kháng nghị của Viện Công tố càng trở nên đặc biệt, thậm chí, tư tưởng về vị trí, chức năng, tầm quan trọng của cơ quan công tố, các Công tố viên còn trực tiếp ảnh hưởng đến các quốc gia khác, trong đó có Việt Nam. Rất dễ nhận thấy, ở một mức độ nhất định, tổ chức và hoạt động, nhiệm vụ, quyền hạn của cơ quan công tố,

** Giảng viên Khoa Khoa học cơ bản, Trường Đại học Kinh tế kỹ thuật công nghiệp*

các công chức được bổ nhiệm thực hiện chức năng công tố ít nhiều có những nét tương tự so với Viện Công tố và Công tố viên tại Pháp. Thậm chí, quy định về các giai đoạn tố tụng hình sự, cũng có những điểm tương đồng với tố tụng hình sự Cộng hòa Pháp.

Bộ luật Tố tụng hình sự (BLTTHS) Cộng hòa Pháp có hai phần quy định riêng biệt: Phần tổ chức và hoạt động của các cơ quan tiến hành tố tụng và phần thủ tục tố tụng hình sự. Trong đó, thủ tục tố tụng hình sự được quy định cụ thể từ khởi tố, điều tra, truy tố, xét xử, thi hành án và các thủ tục tố tụng đặc biệt như: Kháng cáo, kháng nghị tái thẩm, kháng cáo, kháng nghị phá án; thủ tục xét xử một số tội phạm đặc biệt như: Tội phạm kinh tế, tội phạm khủng bố, tội phạm ma túy...

Khác với Việt Nam, Cộng hòa Pháp không có quy định thống nhất mọi loại tội phạm trong văn bản duy nhất là Bộ luật Hình sự mà quy định dựa theo thẩm quyền xác định các loại tội phạm, Theo đó, thẩm quyền quy định trọng tội và khinh tội thuộc về các cơ quan lập pháp (trong Bộ luật) còn thẩm quyền quy định tội vi cảnh thuộc về Hội đồng nhà nước (trong các điều lệ). Từ đó, thủ tục điều tra, truy tố, xét xử đối với tội phạm hình sự ở Cộng hòa Pháp có sự khác nhau giữa việc giải quyết khinh tội, trọng tội và tội vi cảnh. Nếu như trọng tội và khinh tội được áp dụng thủ tục khởi tố, điều tra chung, sự khác biệt chỉ thực sự thể hiện trong giai đoạn truy tố, xét xử, thì tội vi cảnh lại được áp dụng thủ tục khác với hai loại tội phạm này ngay từ giai đoạn phát hiện tội phạm, khởi tố, điều tra cho đến xét xử và các thủ tục tố tụng tiếp theo, trong đó có thủ tục kháng nghị của Viện Công tố.

Trong giai đoạn xét xử, thẩm quyền kháng nghị của Viện Công tố bên cạnh

chức năng buộc tội là một trong những quyền năng pháp lý quan trọng nhằm bảo đảm duy trì địa vị của Viện Công tố và các Công tố viên trong tổ chức hệ thống tư pháp của Cộng hòa Pháp. Cơ sở quyền kháng nghị của Viện Công tố Cộng hòa Pháp xuất phát từ vị trí, chức năng của cơ quan này. Điều 31 BLTTHS Cộng hòa Pháp quy định: Viện Công tố là cơ quan “thực hiện quyền công tố và yêu cầu áp dụng pháp luật” trong tố tụng hình sự.

Quyền kháng nghị của Viện Công tố Cộng hòa Pháp trong tố tụng hình sự được thực hiện trong các giai đoạn: Điều tra, xét xử phúc thẩm, tái thẩm, theo thủ tục phá án và quyền kháng nghị của Viện Công tố còn được thực hiện vì lợi ích của pháp luật.

1. Quyền kháng nghị của Viện Công tố trong giai đoạn điều tra

Khi thực hiện việc kháng nghị đối với các quyết định của Dự thẩm, Viện Công tố phải tuân thủ đầy đủ các quy định tại Chương II Thiên I quyển thứ nhất BLTTHS Cộng hòa Pháp và Mục 12 Chương I Thiên III quyển thứ nhất BLTTHS. Mục 12 không chỉ đề cập đến quyền kháng nghị của Viện Công tố mà còn đề cập đến quyền kháng cáo của bị can đối với mọi quyết định của Dự thẩm; thể hiện mối tương quan giữa quyền, lợi ích hợp pháp của bị can với các cơ quan tiến hành tố tụng và vai trò của Viện Công tố Cộng hòa Pháp trong tố tụng hình sự. Theo đó, Viện Công tố có quyền kháng nghị đối với các quyết định của Dự thẩm trong giai đoạn điều tra, bao gồm các quyết định từ việc ra lệnh triệu tập, lệnh dẫn giải, lệnh giam hoặc lệnh bắt, quyết định không chấp nhận đơn yêu cầu được cung cấp lời khai, được trả lời thẩm vấn, lấy lời khai của người làm chứng, đối chất, xuống hiện trường hoặc được cung

cấp tài liệu cần thiết cho việc điều tra của các bên, quyết định đình chỉ điều tra, miễn tố... cho đến quyết định khám nghiệm y khoa, khám nghiệm y tế, hoặc tất cả các biện pháp cần thiết cũng như quyết định về cách thức giải quyết tiếp theo đối với hồ sơ điều tra khi kết thúc điều tra.

Viện Công tố kháng nghị các quyết định của Dự thẩm trong trường hợp không đồng ý với các quyết định của Dự thẩm hoặc có căn cứ cho rằng quyết định của Dự thẩm không phù hợp quy định pháp luật. Việc kháng nghị được thực hiện một cách chủ động, không phụ thuộc vào việc bị can, nguyên đơn dân sự có hay không thực hiện kháng cáo đối với các quyết định của Dự thẩm. Trong trường hợp Dự thẩm không thực hiện yêu cầu của Viện Công tố bên cạnh Tòa sơ thẩm về việc tạm giam bị can, gia hạn tạm giam, duy trì tạm giam hoặc yêu cầu áp dụng biện pháp giám sát tư pháp thì Viện trưởng Viện Công tố bên cạnh Tòa sơ thẩm có thể trực tiếp yêu cầu Tòa điều tra phúc thẩm xem xét trong thời hạn 10 ngày kể từ ngày được lục sự của Dự thẩm thông báo (Điều 137). Trên cơ sở kháng nghị của Viện Công tố, Chánh Tòa điều tra phúc thẩm hoặc Thẩm phán thay thế có thể quyết định đình chỉ hiệu lực quyết định của Dự thẩm hoặc ngược lại. Tương tự tại các điều 170, 171, 173, 174 và 187 BLTTHS Cộng hòa Pháp, Viện Công tố cũng thực hiện việc kháng nghị hủy văn bản tố tụng, tuyên bố hành vi tố tụng vô hiệu trong quá trình điều tra. Trường hợp Viện trưởng Viện Công tố bên cạnh Tòa sơ thẩm kháng nghị thì đơn kháng nghị phải được nộp cho Phòng lục sự của Tòa điều tra phúc thẩm trong thời hạn 05 ngày kể từ ngày nhận được quyết định của Dự thẩm¹. Trường hợp Viện trưởng

Viện Công tố bên cạnh Tòa phúc thẩm kháng nghị quyết định của Dự thẩm, trong hồ sơ kháng nghị phải có ý kiến của Viện trưởng Viện Công tố bên cạnh Tòa sơ thẩm².

Sau khi tiếp nhận đơn kháng nghị của Viện Công tố, Tòa điều tra phúc thẩm sẽ xem xét tính có căn cứ của việc kháng nghị để quyết định việc chấp nhận hay không chấp nhận yêu cầu được nêu trong đơn kháng nghị. Điều 194 BLTTHS Cộng hòa Pháp quy định, thời hạn Tòa điều tra phúc thẩm giải quyết kháng nghị của Viện Công tố là 15 ngày kể từ ngày nhận được đơn kháng nghị, trong trường hợp đương sự bị tạm giam. Trường hợp các quyết định của Dự thẩm bị kháng nghị không phải là quyết định về cách thức giải quyết tiếp theo đối với hồ sơ điều tra sau khi kết thúc điều tra, hoặc trong trường hợp Tòa điều tra phúc thẩm trực tiếp nhận đơn kháng nghị của Viện Công tố thì Dự thẩm vẫn tiếp tục điều tra cho đến khi kết thúc quá trình điều tra, trừ trường hợp Chánh Tòa điều tra phúc thẩm xem xét, chấp nhận dừng việc điều tra của Dự thẩm³.

Trường hợp kháng nghị phúc thẩm đối với quyết định tạm giam của Dự thẩm, nếu đơn kháng nghị đã được gửi chậm nhất trong vòng 01 ngày sau khi có quyết định tạm giam, Viện trưởng Viện Công tố bên cạnh Tòa sơ thẩm có thể đề nghị Chánh Tòa điều tra phúc thẩm hoặc Thẩm phán thay thế, tuyên bố hoãn thi hành quyết định tạm giam (khoản 1 Điều 187-1 BLTTHS Cộng hòa Pháp). Sau khi nhận được đơn đề nghị của Viện Công tố, trên cơ sở xem xét hồ sơ, Chánh Tòa điều tra phúc thẩm có thể ra quyết định không cần viện dẫn lý do chậm nhất vào ngày

¹ Điều 185 BLTTHS Cộng hòa Pháp

² Điều 186 BLTTHS Cộng hòa Pháp

³ Điều 187 BLTTHS Cộng hòa Pháp

làm việc thứ ba tiếp theo ngày nộp đơn đề nghị của Viện trưởng Viện Công tố bên cạnh Tòa sơ thẩm. Nếu thấy không cần thiết phải tạm giam bị can trong thời gian giải quyết kháng nghị của Viện Công tố, Chánh Tòa điều tra phúc thẩm hoặc Thẩm phán thay thế có quyền quyết định đình chỉ hiệu lực của quyết định tạm giam cho đến khi Tòa điều tra phúc thẩm ra quyết định và người bị tạm giam được trả tự do.

Tương tự, đối với việc kháng nghị của Viện Công tố nhằm hủy một văn bản tố tụng của Dự thẩm trong giai đoạn điều tra do có căn cứ cho rằng văn bản tố tụng không có giá trị pháp lý, Viện trưởng Viện Công tố bên cạnh Tòa sơ thẩm có thể yêu cầu Dự thẩm chuyển hồ sơ cho Tòa điều tra phúc thẩm để yêu cầu Tòa điều tra phúc thẩm hủy văn bản và thông báo cho các bên⁴. Trong thời hạn 08 ngày, kể từ ngày Phòng lục sự Tòa điều tra phúc thẩm nhận được hồ sơ, Chánh Tòa điều tra phúc thẩm có thể quyết định không thụ lý đơn yêu cầu của Viện công tố trong trường hợp cho rằng không có căn cứ rõ ràng và quyết định này của Chánh Tòa điều tra phúc thẩm không thể bị kháng cáo, kháng nghị⁵. Trường hợp chấp thuận kháng nghị của Viện Công tố, Chánh Tòa điều tra phúc thẩm có thể hủy toàn bộ hay một phần văn bản tố tụng có sai sót hoặc hủy bỏ toàn bộ hay một phần trình tự tố tụng tiếp theo⁶. Khi đã có quyết định của Tòa điều tra phúc thẩm giải quyết đơn kháng nghị phúc thẩm của Viện Công tố bên cạnh Tòa sơ thẩm đối với quyết định tạm giam bị can của Dự thẩm, Viện trưởng Viện công tố bên cạnh Tòa phúc thẩm phải hoàn trả hồ sơ cho Dự thẩm trong thời hạn sớm nhất, không phụ thuộc vào nội dung

quyết định của Tòa điều tra phúc thẩm.

Nội dung quyết định có thể là: (1) Công nhận quyết định tạm giam của Dự thẩm, hoặc (2) Bác bỏ quyết định tạm giam bị can của Dự thẩm và ra quyết định trả tự do cho đương sự hoặc duy trì biện pháp tạm giữ hoặc bắt giam đương sự (khoản 1 Điều 207 BLTTHS Cộng hòa Pháp).

2. Quyền kháng nghị phúc thẩm của Viện Công tố

2.1. Kháng nghị bản án tiểu hình của Tòa tiểu hình sơ thẩm

Khi thực hiện quyền kháng nghị phúc thẩm bản án của Tòa án, Viện Công tố phải tuân thủ triệt để các quy định chung tại Chương II, quyển thứ nhất BLTTHS Cộng hòa Pháp và các điều 497, 498, 505, 506, 507, 508 và 509 BLTTHS Cộng hòa Pháp.

Theo Điều 497 BLTTHS Cộng hòa Pháp, Viện Công tố là chủ thể có thẩm quyền kháng nghị phúc thẩm bản án tiểu hình; ngoài Viện Công tố, chủ thể có thẩm quyền kháng nghị còn là các cơ quan quản lý nhà nước trong trường hợp các cơ quan này thực hiện quyền công tố nếu được Viện trưởng Viện Công tố chỉ định. Như vậy, về cơ bản có thể thấy, quyền kháng nghị trong tố tụng hình sự Pháp có sự gắn bó chặt chẽ với quyền công tố, nhằm thực hiện chức năng công tố. Nói cách khác, chỉ có những chủ thể nắm giữ, thực hiện quyền công tố mới được thực hiện việc kháng nghị.

Viện Công tố thực hiện quyền kháng nghị đối với bản án tiểu hình trong trường hợp không đồng ý với nội dung tuyên án của Tòa án, nhằm bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của bị cáo, nguyên đơn dân sự, người phải chịu trách nhiệm dân sự trong vụ án nếu cho rằng bản án của Tòa án gây thiệt hại cho họ hoặc nhằm bảo vệ trật tự công. Thời hạn kháng nghị của Viện Công

⁴ Khoản 2 Điều 173 BLTTHS Cộng hòa Pháp

⁵ Khoản 5 Điều 173 BLTTHS Cộng hòa Pháp

⁶ Khoản 2 Điều 174 BLTTHS Cộng hòa Pháp

tổ đối với bản án tiểu hình là 10 ngày, kể từ ngày tuyên án xử có mặt (khoản 1 Điều 497 BLTTHS Cộng hòa Pháp). Thời hạn này áp dụng chung cho trường hợp Viện trưởng Viện Công tố bên cạnh Tòa sơ thẩm và Viện trưởng Viện Công tố bên cạnh Tòa phúc thẩm kháng nghị bản án tiểu hình của Tòa tiểu hình. Quy định này không áp dụng đối với trường hợp Viện trưởng Viện công tố bên cạnh Tòa phúc thẩm kháng nghị bằng cách tổng đạt cho bị cáo hoặc cho người phải chịu trách nhiệm dân sự về khinh tội, trong thời hạn 02 tháng kể từ ngày tuyên án (Điều 505 BLTTHS Cộng hòa Pháp), nói cách khác, thời hạn kháng nghị với hình thức này là 02 tháng kể từ ngày tuyên án. Như vậy, trong thời hạn 10 ngày, nếu Viện Công tố thực hiện việc kháng nghị, đơn kháng nghị phải được đưa lên Tòa phúc thẩm.

Tòa phúc thẩm chỉ xét những nội dung trong bản án bị kháng nghị ghi rõ trong đơn kháng nghị và nội dung liên quan. Điều này, đồng nghĩa với việc Viện Công tố phải nộp đơn kháng nghị cho Tòa phúc thẩm, ghi rõ bản án bị kháng nghị và những nội dung có liên quan đến nội dung bị kháng nghị. Ngoài đơn kháng nghị, Viện Công tố có thể nộp thêm đơn yêu cầu về những nội dung khác liên quan đến các quyết định của Tòa án ngoài nội dung bản án.

Viện Công tố có thể kháng nghị toàn bộ bản án, quyết định giải quyết vụ án của Tòa án ngay cả khi bị cáo, đương sự không kháng cáo, trừ trường hợp pháp luật có quy định khác. Trong thời hạn kháng nghị và xét xử phúc thẩm, bản án sơ thẩm chưa được đưa ra thi hành, trừ các trường hợp có lợi cho bị cáo (khi được trả tự do tại Tòa)⁷, đương sự, nguyên đơn

dân sự trong vụ án⁸, hoặc cần thiết phải tiếp tục tạm giam vì mục đích an toàn đặc biệt⁹, hoặc hết thời hạn kháng nghị mà Viện Công tố hai cấp không nộp cho Phòng lục sự của Tòa án đơn yêu cầu chấp thuận kháng nghị¹⁰.

Ngoài ra, Viện Công tố còn kháng nghị phúc thẩm đối với quyết định riêng khác với bản án về nội dung của Tòa tiểu hình sơ thẩm, trường hợp quyết định của Tòa tiểu hình sơ thẩm bị kháng nghị là quyết định đình chỉ vụ án, kháng nghị của Viện Công tố sẽ được Tòa phúc thẩm chấp nhận ngay (khoản 1 Điều 507 BLTTHS Cộng hòa Pháp). Đồng thời với việc kháng nghị, kèm theo đơn kháng nghị, Viện Công tố sẽ phải nộp thêm đơn yêu cầu Chánh Tòa tiểu hình phúc thẩm chấp nhận ngay việc kháng nghị. Trong thời hạn 08 ngày kể từ khi nhận được đơn yêu cầu, bản sao đơn kháng nghị của Viện Công tố, cùng bản sao bản án sơ thẩm, Chánh Tòa tiểu hình phúc thẩm sẽ ra quyết định giải quyết đơn kháng nghị, đơn yêu cầu của Viện Công tố. Trường hợp Chánh án Tòa tiểu hình phúc thẩm chấp nhận đơn kháng nghị và đơn yêu cầu của Viện Công tố, sẽ ấn định ngày mở phiên tòa phúc thẩm.

Thông thường bản án, quyết định bị Viện Công tố kháng nghị sẽ được hoãn thi hành cho đến khi có bản án của Tòa tiểu hình phúc thẩm. Sau khi xem xét đơn kháng nghị của Viện Công tố, Tòa tiểu hình phúc thẩm có thể ra một trong các quyết định sau đây: (1) Giữ nguyên bản án sơ thẩm của Tòa tiểu hình sơ thẩm; (2) Sửa một phần hoặc toàn bộ theo hướng có lợi hoặc không có lợi cho bị cáo (Điều 515 BLTTHS Cộng hòa Pháp).

⁸ Khoản 2, 3 Điều 464 khoản 2 và 3 BLTTHS Cộng hòa Pháp

⁹ Điều 464-1 BLTTHS Cộng hòa Pháp

¹⁰ Điều 507 BLTTHS Cộng hòa Pháp

⁷ Điều 471 BLTTHS Cộng hòa Pháp

2.2. *Kháng nghị bản án vi cảnh của Tòa vi cảnh*

Tương tự bản án sơ thẩm của Tòa tiểu hình sơ thẩm, bản án vi cảnh của Tòa vi cảnh cũng có thể bị Viện Công tố kháng nghị. Thủ tục kháng nghị đối với bản án vi cảnh được áp dụng tương tự như thủ tục kháng nghị đối với bản án sơ thẩm của Tòa tiểu hình. Cụ thể:

Theo Điều 546 BLTTHS Cộng hòa Pháp, chủ thể có thẩm quyền kháng nghị bản án vi cảnh bao gồm: (1) Viện trưởng Viện Công tố bên cạnh Tòa vi cảnh; (2) Công tố viên của Viện Công tố bên cạnh Tòa vi cảnh và (3) Viện trưởng Viện Công tố bên cạnh Tòa phúc thẩm. Tuy nhiên, phạm vi quyền kháng nghị của các chủ thể không giống nhau, trong khi Viện trưởng Viện Công tố và Công tố viên bên cạnh Tòa vi cảnh chỉ thực hiện kháng nghị trong trường hợp hình phạt đã tuyên là hình phạt tiền quy định cho tội vi cảnh bậc 05 và Tòa án đã tuyên hình phạt quy định tại khoản 1 Điều 131-16 Bộ luật Hình sự (hình phạt bổ sung là đình chỉ giấy phép lái xe, trong thời hạn tối đa 03 năm, bao gồm cả việc điều khiển xe cá nhân), hoặc trường hợp mức phạt tiền mà Tòa án đã tuyên vượt quá mức tối đa quy định cho tội vi cảnh bậc 02, thì Viện Công tố bên cạnh Tòa phúc thẩm có thẩm quyền kháng nghị đối với mọi bản án của Tòa vi cảnh. Như vậy, tương tự đối với bản án sơ thẩm tiểu hình, Viện Công tố kháng nghị bản án vi cảnh trong trường hợp không đồng ý với phán quyết của Tòa vi cảnh hoặc cho rằng phán quyết của Tòa vi cảnh không đúng quy định pháp luật, cần kháng nghị để bảo đảm pháp luật được tôn trọng, thực hiện triệt để. Mặt khác, việc kháng nghị bản án vi cảnh không chỉ nhằm bảo đảm phán quyết của Tòa án đúng quy định pháp luật, phù hợp với mức độ vi

phạm của bị cáo, mà còn nhằm duy trì trật tự công trong trường hợp cho rằng phán quyết của Tòa vi cảnh xâm phạm đến quyền, lợi ích hợp pháp của các bên¹¹. Trong trường hợp quyết định kháng nghị phúc thẩm bản án vi cảnh, Viện trưởng Viện Công tố bên cạnh Tòa phúc thẩm có trách nhiệm tổng đạt quyết định kháng nghị cho bị cáo hoặc cho người chịu trách nhiệm dân sự trong thời hạn 02 tháng kể từ ngày tuyên án.

Việc kháng nghị bản án vi cảnh do Tòa phúc thẩm giải quyết. Thời hạn kháng nghị là 10 ngày kể từ ngày tuyên án xử có mặt (Điều 547 BLTTHS Cộng hòa Pháp).

3. *Quyền kháng nghị của Viện Công tố theo thủ tục đặc biệt*

Việc kháng nghị phá án, kháng nghị vì lợi ích của pháp luật và kháng nghị tái thẩm của Viện Công tố theo thủ tục kháng nghị đặc biệt, quy định tập trung trong Thiên I Quyển thứ ba BLTTHS Cộng hòa Pháp.

Kháng nghị phá án hay còn gọi là kháng nghị theo thủ tục giám đốc thẩm bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật là quyền riêng có của Viện Công tố, nội dung này được quy định tập trung từ Chương I đến Chương VI Thiên I Quyển thứ ba BLTTHS Cộng hòa Pháp. Viện Công tố kháng nghị theo thủ tục phá án nhằm yêu cầu Tòa phá án hủy bỏ bản án, quyết định của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật. Theo Điều 567 BLTTHS Cộng hòa Pháp, Viện Công tố kháng nghị phá án khi phát hiện quyết định của Tòa điều tra phúc thẩm, bản án phúc thẩm, bản án chung thẩm về trọng tội, khinh tội hoặc tội vi cảnh có vi phạm pháp luật. Phạm vi kháng nghị giám đốc thẩm của Viện Công tố trong tố tụng hình sự được mở rộng đối

¹¹ Điều 549 BLTTHS Cộng hòa Pháp

với cả quyết định của Tòa điều tra phúc thẩm, bản án phúc thẩm và bản án chung thẩm. Tuy nhiên, quyết định bị kháng nghị phá án (giám đốc thẩm) phải thỏa mãn điều kiện không phải là quyết định cuối cùng không còn được kháng nghị nữa, chẳng hạn quyết định của Chánh Tòa tiểu hình phúc thẩm về việc bác đơn yêu cầu chấp nhận ngay kháng nghị của Viện Công tố đối với quyết định đình chỉ vụ án của Tòa tiểu hình sơ thẩm (các điều 507, 508 BLTTHS Cộng hòa Pháp). Thời hạn kháng nghị phá án là 05 ngày kể từ thời điểm tuyên bản án, quyết định bị kháng nghị (thời hạn chỉ được tính trong trường hợp bản án, quyết định bị kháng nghị được tổng đạt đến Viện Công tố). Thời hạn này sẽ thay đổi khi bản án, quyết định được tổng đạt đến Viện Công tố với những hình thức khác nhau trong các trường hợp như: (1) Bên đã tham gia tranh luận tại phiên tòa nhưng không có mặt hoặc không có người đại diện khi tuyên án và không được thông báo trước về ngày tuyên án; (2) Bị cáo yêu cầu xử vắng mặt; (3) Bị cáo đã không có mặt trong những trường hợp tại Điều 410 và khoản 4 Điều 411; và (4) Bị cáo đã bị xử vắng mặt nhiều lần. Lúc này, thời hạn kháng nghị của Viện Công tố được tính từ khi hết thời hạn 10 ngày kể từ ngày tổng đạt bản án (khoản 3 Điều 568 BLTTHS Cộng hòa Pháp).

Trường hợp kháng nghị phá án vì lợi ích của pháp luật theo yêu cầu chính thức của Bộ trưởng Bộ Tư pháp, Viện trưởng Viện Công tố bên cạnh Tòa phá án thực hiện kháng nghị quyết định, bản án sơ thẩm, phúc thẩm trái pháp luật của Tòa án nhằm hủy những quyết định, bản án trái pháp luật đó (Điều 620 BLTTHS Cộng hòa Pháp). Thẩm quyền kháng nghị phá án vì lợi ích pháp luật của Viện Công tố bên cạnh Tòa phá án không bị giới hạn đối với

các bản án phúc thẩm và sơ chung thẩm của Tòa phúc thẩm, Tòa đại hình, Tòa tiểu hình hoặc Tòa vi cảnh. Ngay cả khi bị cáo không kháng cáo, hoặc thời hạn kháng cáo phá án đã hết, Viện trưởng Viện Công tố vẫn có quyền kháng nghị đối với các bản án nêu trên nhằm bảo vệ trật tự công, bảo vệ tính nghiêm minh của pháp luật.

Qua nghiên cứu thẩm quyền kháng nghị của Viện Công tố Pháp trong tố tụng hình sự nói riêng, đối chiếu với toàn bộ quy định về chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của Viện Công tố nói chung, có thể thấy, ở Pháp, Viện Công tố giữ một địa vị hết sức đặc biệt, với thẩm quyền kháng nghị cũng có những điểm đặc thù.

So với Việt Nam, căn cứ kháng nghị của Viện Công tố Pháp đối với các quyết định, bản án cũng dựa trên mục đích bảo đảm các phán quyết của các cơ quan tiến hành tố tụng tuân thủ pháp luật, bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của người tham gia tố tụng. Tuy nhiên, thẩm quyền kháng nghị của Viện Công tố Pháp không chỉ được thể hiện rõ nét ở giai đoạn xét xử mà còn được thể hiện ở cả giai đoạn điều tra. Ngoài ra, đối với thẩm quyền kháng nghị phá án vì lợi ích của pháp luật, Viện Công tố được xem là chủ thể đại diện cho xã hội, bảo đảm cho các quyền tự do cá nhân, và chịu trách nhiệm việc thực thi tốt pháp luật để bảo vệ các lợi ích của công chúng. Đây chính là những chức năng đặc thù của Viện Công tố Cộng hòa Pháp với hiệu quả thực hiện trong những năm qua được toàn thể xã hội cũng như Hội đồng bảo hiến đánh giá rất cao. Những nội dung này có thể tham khảo, cân nhắc khi tiến hành cải cách tư pháp nhằm đổi mới tổ chức và hoạt động của hệ thống Viện kiểm sát nhân dân ở nước ta hiện nay./.